

ЕВРОПЕЙСКО ПРАВО / EUROPEAN LAW

DOI: 10.54664/EMNP1122

ЗАКРИЛА НА ПРАВАТА НА ЖЕНИТЕ И ГАРАНТИРАНЕ
НА РАВЕНСТВОТО НА ПОЛОВЕТЕ*Александра Вълчева*PROTECTING WOMEN'S RIGHTS AND ENSURING
GENDER EQUALITY*Alexandra Valcheva*

Abstract: In recent decades, the international community and the European Union have paid increasing attention to ensuring a sufficiently good level of protection of women's rights. To achieve this level, international and European bodies and institutions should draw up and adopt various acts and instruments aimed at ensuring **the fundamental principle of gender equality**. For example, in European Union law, the principle of equality between men and women is reflected in Articles 2 and 3 (3) of the Treaty on European Union (TEU). These provisions explicitly state that the EU is based on certain values, including **equality, and specifically promote equality between men and women**. The Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU) also provides for a separate provision which entrusts the Community with the task, in all its activities, of **striving to eliminate inequalities and to promote equality between men and women** (Article 8 of the TFEU). Next, Article 21 of the EU Charter of Fundamental Rights **prohibits all forms of discrimination, including on the grounds of sex**.

In addition to the provisions of primary law, the EU seeks to ensure the principle under analysis by adopting strategies and programs of different scope and content.

The Member States of the European Union, including the Republic of Bulgaria, also actively promote respect for the principle of gender equality. Explicit guarantees for its provision are contained in the legislation of the Member States, including at the constitutional level.

Despite the measures taken on a global, European and national scale, the unequal treatment of women around the world persists. Most often, differences in the treatment of men and women are observed in the social sphere, employment and pay, healthcare, access to education, political, economic and social activities. The existence of these differences leads to the conclusion that it is necessary for the international community, the European Union and its Member States to adopt and implement even more targeted actions, policies and measures to ensure adequate protection of women's rights.

Keywords: protection, women's rights, gender equality, discrimination, international instruments, European Union.

I. Въведение

През последните десетилетия международната общност, Европейският съюз и националните държави обръщат все по-голямо внимание на въпроса за осигуряване на достатъчно добро равнище на закрила на правата на жените и гарантиране на **основополагащия принцип за равенство между половете**. Насилието над жените и момичетата е драстично нарушение на основните човешки права, което е факт не само в слабо развитите държави. То може да се прояви в различни форми, като физическо, сексуално, психическо, икономическо насилие или насилие в киберпространството¹, особено чести в съвременното общество са проявите на домашно насилие. Насилието над жените и момичетата е един от основните фактори, които възпрепятства постигането на равнопоставеност между половете. Най-често различия в третирането на мъжете и жените съществуват в социалната сфера, заетостта и заплащането, здравеопазването, достъпа до образование, политическа, икономическа и обществена дейност². За да се справят с посочените негативни явления, международната общност, ЕС и националните държави приемат редица правно обвързващи актове, които имат за цел да гарантират на жените и момичетата ефективно прилагане на основните им човешки права и равно третиране в различните области. Посоченият подход

е крайно необходим, тъй като „*равенството между половете и справедливостта по полов признак принадлежат към сърцевината на международните права на човека*“³. Тези основни човешки права и фундаментални принципи, които са утвърдени във всяко демократично общество, са универсални и неотменими за всеки човек без оглед на неговия пол.

В настоящото изследване ще бъдат представени основните международни и европейски инструменти и стандарти за защита на правата на жените и обезпечаване равнопоставеността между половете.

II. Закрилата на правата на жените в международноправната уредба и в правото на Европейския съюз

На първо място, следва да бъде представена международната система за закрила на правата на човека, създадена от Организацията на обединените нации (ООН). Най-голямата универсална международна организация в света от десетилетия насърчава зачитането на правата на човека и основните свободи за всички, без разлика на техния пол. За този подход на ООН свидетелства големият брой актове, които регламентират изрично забраната за дискриминация⁴. Като най-важни сред тях могат да бъдат посочени: Всеобщата декларация за правата на човека от 1948 г.⁵, Международният пакт за граждански и политически права (1966 г.)⁶, Международният пакт

¹ Предложение за Резолюция на Европейския парламент относно Стратегията на ЕС за равенство между половете, A9-0234/2020, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2020-0234_BG.html#title1

² **Христозова, М.** Неравенствата в здравеопазването в Европейския съюз. *Сборник доклади от Годишна университетска научна конференция*, 28–29 май 2020 г. Том 9. Научно направление „Социални, стопански и правни науки“. В. Търново: ИК на НВУ „Васил Левски“, 2020, с. 117–124; **Христозова, М. Мавров, М.** Дискриминацията в здравеопазването. *Studia Iuris*, специализирано юридическо списание на ПУ „Паисий Хилендарски“, брой 2, 2019 с. 56–63; **Hristozova, M.** Children’s Right To Health In The Acts Of The United Nations Organization. *Knowledge International Journal*, 2018, 28(6), 2051–2055. <https://doi.org/10.35120/kij28062051M>

³ Комитет за правата на хората с увреждания, Четиринадесета сесия, 17 август – 4 септември 2015 г. *Конвенция за правата на хората с увреждания. Общ коментар по член 6: Жени с увреждания*, CRPD/C/14/R.1, с.3

⁴ **Hristozova, M.** International Protection of Human Rights in the UN System. Collection of scientific publications from the International Scientific Conference „UN: Historical Traditions and Modern Law, 2–3 October 2015. Blagoevgrad: University Press Neofit Rilski, 2015, pp. 641–648.

⁵ UN General Assembly, Universal Declaration of Human Rights, 10 December 1948, 217 A (III), available at: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3712c.html> [accessed 23 June 2021]

⁶ UN General Assembly, *International Covenant on Civil and Political Rights*, 16 December 1966, United Nations, Treaty Series, vol. 999, p. 171, available at: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3aa0.html> [accessed 23 June 2021]

за икономически, социални и културни права (1966 г.)⁷, Конвенцията на ООН за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените (CEDAW) от 1979 г.⁸ и незадължителния протокол към нея от 1999 г., Общата препоръка № 19 на Комитета на ООН за премахване на дискриминацията срещу жените (CEDAW) относно насилието над жени⁹ и други актове.

Въвеждането на принципа на равно третиране в съдържанието на основните международни актове в системата за закрила на човешките права на ООН е изключително важна гаранция за защита на правата на жените, защото те обвързват по-голяма част от държавите по света. От друга страна, дейността на специализираните международни органи в системата на ООН допринася за създаването на по-обширна рамка за закрила на човешките права на най-високо равнище, в случая на правата на жените. Така например Комитетът на ООН за премахване на всички форми на дискриминация срещу жените още през 1992 г. **признава основаното на пола насилие над жени като форма на дискриминация по отношение на жените**¹⁰ и това становище на авторитетния орган променя подхода на международната общност и държавите в борбата срещу насилието над жените. Към настоящия момент ООН продължава да бъде активно

ангажирана с анализирани проблеми и да приема различни инструменти за закрила правата на жените и момичетата.

В рамките на системата за закрила на правата на човека, изградена от **Съвета на Европа**, също са приети немалко на брой актове, които имат за цел да гарантират правата на жените и равенството между половете. Един от най-важните сред тях е **Конвенцията за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие („Истанбулска конвенция“)**, която влезе в сила през 2014 г.¹¹ В международноправната доктрина се приема, че Истанбулската конвенция е „*първият и най-обширният правно обвързващ инструмент в Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие в качеството им на нарушения на правата на човека*“¹². Сред основните цели на този международен договор са осигуряването на защита на жените от всички форми на насилие и предотвратяване, преследване и премахване на насилието над жени и домашното насилие, вкл. премахване на всички форми на дискриминация срещу жени и насърчаване на действителната равнопоставеност между жените и мъжете, вкл. чрез овластяване на жените (чл. 1 от Истанбулската конвенция).

Друг особено важен договор е **Конвенцията на Съвета на Европа за борба с тра-**

⁷ UN General Assembly, *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights*, 16 December 1966, United Nations, Treaty Series, vol. 993, p. 3, available at: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b36c0.html> [accessed 23 June 2021]

⁸ UN General Assembly, *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women*, 18 December 1979, United Nations, Treaty Series, vol. 1249, p. 13, available at: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3970.html> [accessed 23 June 2021]

⁹ UN Committee on the Elimination of Discrimination Against Women (CEDAW), *CEDAW General Recommendation No. 19: Violence against women, 1992*, available at: <https://www.refworld.org/docid/52d920c54.html> [accessed 23 June 2021]

¹⁰ UN Committee on the Elimination of Discrimination Against Women (CEDAW), *CEDAW General Recommendation No. 19: Violence against women, 1992*, available at: <https://www.refworld.org/docid/52d920c54.html> [accessed 23 June 2021]

¹¹ Council of Europe, *Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*, 11 May 2011, available at: <https://www.refworld.org/docid/4ddb74f72.html> [accessed 23 June 2021]

¹² Council of Europe, *The Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence*, November 2014, available at: <https://www.refworld.org/docid/548165c94.html> [accessed 23 June 2021]; Съвет на Европа, „Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие („Истанбулска конвенция“) Въпроси и отговори“, достъпен на: <https://rm.coe.int>

фика на хора¹³, която признава, че „*трафикът на хора е силно негативно явление и съдържа няколко важни препратки към равенството между половете и към интегрирането на перспективата за равенство между половете*“¹⁴.

Следва да са отбележи, че Комитетът на министрите на СЕ е приел и редица важни препоръки до държавите членки, които допълват създадената рамка за закрила на жените и се стремят да гарантират равенство между половете. Такива са например:

- Препоръка за предотвратяване и борба със сексизма CM/Rec(2019)¹⁵;

- Препоръка CM / Rec (2017) 9 на Комитета на министрите към държавите членки относно равенството между половете в аудиовизуалния сектор¹⁶;

- Препоръка CM/Rec (2012) 6 на Комитета на министрите на държавите членки

относно защитата и насърчаването на правата на жените и момичетата с увреждания¹⁷;

- Препоръка CM/Rec (2010)10 относно ролите на жените и мъжете в предотвратяването и разрешаването на конфликти и установяването на мирни отношения¹⁸;

- Препоръка CM / Rec (2008) 1 на Комитета на министрите към държавите членки относно включването на различията между половете в здравната политика¹⁹;

- Препоръка CM/Rec (2007) 17 за стандарти и механизми относно равнопоставеността на половете²⁰;

- Препоръка Rec (2002) 5 за защита на жените срещу насилие²¹, както и други относими препоръки.

В рамките на Европейския съюз равенството между половете се възприема като „*основна ценност на ЕС, основно право и ключов принцип на европейския стълб на социал-*

¹³ Council of Europe, Treaty Series No. 197 Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings, Warsaw, 16.V.2005, available at: <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/about-the-convention>, [accessed 23 June 2021]

¹⁴ <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/about-the-convention>

¹⁵ COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS, Recommendation CM/Rec (2019)1 of the Committee of Ministers to member States on preventing and combating sexism, available at: <https://www.coe.int/en/web/genderequality/standards-and-mechanisms> [accessed 23 June 2021]

¹⁶ COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS, Recommendation CM/Rec(2017)9 of the Committee of Ministers to member States on gender equality in the audiovisual sector available at: <https://www.coe.int/en/web/genderequality/standards-and-mechanisms> [accessed 23 June 2021]

¹⁷ COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS, Recommendation CM/Rec (2012)6 of the Committee of Ministers to member States on the protection and promotion of the rights of women and girls with disabilities, Adopted by the Committee of Ministers on 13 June 2012 at the 1145th meeting of the Ministers' Deputies, available at: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805caaf7 [accessed 23 June 2021]

¹⁸ COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS, Recommendation CM/Rec(2010) 10 of the Committee of Ministers to member states on the role of women and men in conflict prevention and resolution and in peace building (Adopted by the Committee of Ministers on 30 June 2010 at the 1089th meeting of the Ministers' Deputies), available at: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805cea74 [accessed 23 June 2021]

¹⁹ COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS, Recommendation CM/Rec(2008)1 of the Committee of Ministers to member States on the inclusion of gender differences in health policy, available at <https://www.coe.int/en/web/genderequality/standards-and-mechanisms> [accessed 23 June 2021]

²⁰ COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS, Recommendation CM/Rec (2007)17 of the Committee of Ministers to member states on gender equality standards and mechanisms, Adopted by the Committee of Ministers on 21 November 2007 at the 1011th meeting of the Ministers' Deputies), available at: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805d4aa3 [accessed 23 June 2021]

²¹ COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS, Recommendation Rec (2002)5 of the Committee of Ministers to member states on the protection of women against violence, Adopted by the Committee of Ministers on 30 April 2002 at the 794th meeting of the Ministers' Deputies, available at <https://www.coe.int/en/web/genderequality/recommendation-rec-2002-5-and-other-tools-of-the-council-of-europe-concerning-violence-against-women> [accessed 24 June 2021]

ните права²². Именно поради изключителната значимост на принципа за равенство между половете ЕС урежда неговата регламентация в първичното си право, по-конкретно в чл. 2 и чл. 3, пар. 3 от Договора за Европейския съюз (ДЕС)²³. В посочените разпоредби изрично е записано, че ЕС се основава на определени ценности²⁴, сред които е **равенството, и насърчава специално равенството между мъжете и жените**. В Договора за функционирането на ЕС²⁵ също е предвидена отделна разпоредба, която възлага на Общността задачата във всички свои дейности да полага усилия за **премахване на неравенствата и за насърчване на равенството между мъжете и жените** (чл. 8 от ДФЕС).²⁶

На следващо място, Общността в чл. 23 от Хартата на основните права на ЕС (ХОПЕС)²⁷ въвежда изрично **принципа на равенство между половете**. Разпоредбата гласи: „*Равенството между жените и мъжете трябва да бъде гарантирано във всички области, вкл. заетостта, труда и възнаграждението. Принципът на равенството не пречи на запазването в действие или приемането на мерки, предвиждащи специфични предимства в полза на по-слабо представения пол*“.

Отделно от посочената правна норма в чл. 21 от ХОПЕС е регламентирана **забраната на всяка форма на дискриминация, вкл. основаната на пол.** Хартата на основните права на ЕС признава също така „*правото на човешко достойнство, правото на живот и правото на неприкосновеност на личността и забранява нечовешкото или унижително отношение, както и всички форми на робството и на принудителния труд (чл. 1–5 от ХОПЕС)*“²⁸.

Освен чрез разпоредби от първичното право ЕС се стреми да гарантира правата на жените и момичетата и равнопоставеността между половете чрез приемането на различни по обхват и съдържание стратегии и програми. Такъв акт е новата „Стратегия на ЕС за равенство между половете за 2020–2025 г.“, представена от Комисията през март 2020 г. В нея са посочени основните приоритети и дейности на Общността, които следва да бъдат изпълнени в програмния период, каквито са например: „*премахване на основаните на пола насилие и стереотипи, гарантиране на равно участие и равни възможности на пазара на труда (включително равно заплащане) и постигане на балансирано представител-*

²² Европейска комисия, Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите. Съюз на равенство: стратегия за равенство между половете (2020–2025 г.), Брюксел, 5.3.2020, COM(2020) 152 final, достъпна на: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0152>, с.1

²³ European Union, Treaty on European Union (Consolidated Version), Treaty of Maastricht, 7 February 1992, Official Journal of the European Communities C 325/5; 24 December 2002, available at: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b39218.html> [accessed 24 Jun 2021]; Христозова, М. Общи принципи на правото на Европейския съюз и ролята на националния съдия. Сборник с доклади от научна конференция, организирана от ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2017, с. 556–563.

²⁴ Stoilova, V. Intercultural dialogue in the European Union. Shared values and realities. *Profili* (Vol. 2). Petrozavodsk State University, ПетргУ, 2011, с. 104–110.

²⁵ European Union, *Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union*, 26 October 2012, OJ L. 326/47-326/390; 26.10.2012, available at: <https://www.refworld.org/docid/52303e8d4.html> [accessed 24 June 2021]

²⁶ Принципът за равенство има различни измерения. Той е основополагащ принцип на правно регулиране, поради което освен типичен за материалното право е типичен и за процесуалните правоотношения между страните, вкл. и за административния процес, където отношенията се регулират с метода на власт и подчинение. Вж. Канатова-Бучкова, В. Въпроси на административния процес. София: Сиби, 2021, с. 30.

²⁷ European Union, Charter of Fundamental Rights of the European Union, 26 October 2012, 2012/C 326/02, available at: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3b70.html> [accessed 30 June 2021]

²⁸ Европейска комисия, Предложение за решение на Съвета за сключване от Европейския съюз на Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие Брюксел, 4.3.2016, COM(2016) 109 final 2016/0062(NLE)

ство на половете в процеса на вземане на решения и в политиката“²⁹.

На национално равнище държавите членки на Европейския съюз, включително Република България, също активно насърчават прилагането на различни мерки и инструменти за закрила на правата на жените и за зачитане на принципа за равенството между половете. Изрични гаранции за тяхното обезпечаване се съдържат в законодателствата на държавите членки на ЕС, вкл. и на конституционно равнище.

III. Заключение

Представеният обзор на международната и европейската правна уредба води до извода, че към настоящия момент са приети немалоко на брой юридически актове за защита на правата на жените и гарантиране на принципа за равенство между половете. Независимо от установената правна рамка на глобално и европейско равнище обаче в редица държави по света, вкл. и в Европейския съюз, все още съществува насилието над жените и момичетата, както и неравното им третиране в различните сфери на обществената дейност. Най-често това негативно явление се наблюдава в социалната сфера, в областта на заестостта, в здравеопазването, в политическата и икономическата сфера. Важно е също така да се отбележи, че настоящата глобална здравна криза, предизвикана от вируса COVID-19, постави в сериозен риск именно уязвимите групи – жените, децата, възрастните хора и хората с увреждания. Пандемията от COVID-19 въздейства негативно не само върху икономическата стабилност на тези групи, но най-вече върху тяхното **психическо и физическо здраве**³⁰. Тези тревожни тенденции изискват предприемане на още по-целенасочени действия, политики и мерки от страна на международната общност, Европейския съюз и националните държави, за да се гарантира реална

и адекватна закрила на правата на жените и момичетата по целия свят.

БИБЛИОГРАФИЯ / REFERENCES

Канатова-Бучкова, В. Въпроси на административния процес. С.: Сиби, 2021. // **Kanatova-Buchkova, V.** Vaprosi na administrativniya protses. S.: Sibi, 2021.

Христозова, М. Неравенствата в здравеопазването в Европейския съюз, Сборник доклади от Годишна университетска научна конференция, 28-29 май 2020 г., Том 9, Научно направление „Социални, стопански и правни науки“, Изд. комплекс на НВУ „Васил Левски“, Велико Търново, 2020. // **Hristozova, M.** Neravenstvata v zdравеопазването v Evropeyskiya sayuz, Sbornik dokladi ot Godishna universitetska nauchna konferentsiya, 28-29 may 2020g., Tom 9, Nauchno napravlenie „Sotsialni, stopanski i pravni nauki“, Izd. kompleks na NVU „Vasil Levski“, Veliko Tarnovo, 2020.

Христозова, М. *Общи принципи на правото на Европейския съюз и ролята на националния съдия.* Сборник с доклади от научна конференция, организирана от ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“. С.: УИ „Св. Климент Охридски“, 2017. // **Hristozova, M.** Obshti printsipi na pravoto na Evropeyskia sayuz i rolyata na natsionalnia sadiya. Sbornik s dokladi ot nauchna konferentsia, organizirana ot YuF na SU „Sv. Kliment Ohridski“. S.: UI „Sv. Kliment Ohridski“, 2017.

Христозова, М. Мавров, М. *Дискриминацията в здравеопазването,* STUDIA IURIS – специализирано юридическо списание на ПУ „Пайсий Хилендарски, Брой 2, 2019. // **Hristozova, M. Mavrov, M.** Diskriminatsiata v zdравеопазването, STUDIA IURIS – spetsializirano yuridicheskospisanie na PU „Paisiy Hilendarski, Broj 2, 2019.

Христозова, М., Мавров, М. *Закрила на психичното здраве в условията на COVID-19,* Сборник доклади от Юбилейната научна конференция с международно участие „Нови подходи в общественото здраве и здравната политика“, Плевен, 26-28 ноември 2020г., посветена на 15-годишнина на Факултет „Обществено здраве“, Издател-

²⁹ <https://www.europarl.europa.eu/news/bg/press-room/20210114IPR95617/strateghiyata-na-es-za-ravenstvo-mezhdu-polovete-za-2020-2025-gh-reaktsiia-na-ep>

³⁰ **Христозова, М., Мавров, М.** Закрила на психичното здраве в условията на COVID-19. Сборник доклади от Юбилейната научна конференция с международно участие „Нови подходи в общественото здраве и здравната политика“, Плевен, 26–28 ноември 2020 г., посветена на 15-годишнината на факултет „Обществено здраве“. ИЦ на МУ – Плевен, 2020, с. 390–395; **Mavrov, M., & Hristozova, M.** International Standards For The Protection Of The Right To Mental Health. *Knowledge International Journal*, 35(5), 2019, 1455–1460. Retrieved from <https://ikm.mk/ojs/index.php/KIJ/article/view/2526>

ски център на МУ–Плевен, 2020. // **Hristozova, M., Mavrov, M.** Zakrila na psihichnoto zdrave v usloviyata na COVID-19, Sbornik – dokladi ot Yubileynata nauchna konferentsiya s mezhdunarodno uchastie „Novi podhodi v obshtestvenoto zdrave i zdravnata politika“, Plevен, 26-28 noemvri 2020g., posvetena na 15-godishnina na Fakultet „Obshtestveno zdrave“, Izdatelski tsentar na MU – Plevен, 2020.

Hristozova, M. (2018). Children’s Right To Health In The Acts Of The United Nations Organization. *Knowledge International Journal*, 28(6), 2051-2055. <https://doi.org/10.35120/kij28062051M>

Hristozova, M. International Protection of Human Rights in the UN System. Collection of scientific publications from the International Scientific Conference „UN: Historical Traditions and Modern Law, 2-3 October 2015, Blagoevgrad, University Press Neofit Rilski, Blagoevgrad, 2015, pp. 641–648.

Stoilova, V. Intercultural dialogue in the European Union. Shared values and realities. *Profili* (Vol. 2). Petrozavodsk State University, ПерпГУ, 2011, 104–110.

Mavrov, M., & Hristozova, M. (2019). International Standards For The Protection Of The Right To Mental Health. *Knowledge International Journal*, 35(5), 1455–1460. Retrieved from <https://ikm.mk/ojs/index.php/KIJ/article/view/2526>

Европейска комисия, Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите. Съюз на равенство: стратегия за равенство между половете (2020–2025 г.), Брюксел, 5.3.2020, COM(2020) 152 final, достъпна на: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0152>, с. 1.

Европейска комисия, Предложение за РЕШЕНИЕ НА СЪВЕТА за сключване от Европейския съюз на Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие Брюксел, 4.3.2016, COM(2016) 109 final 2016/0062(NLE).

Комитет за правата на хората с увреждания, Четиринадесета сесия, 17 август–4 септември 2015 г., *Конвенция за правата на хората с увреждания. Общ коментар по член 6: Жени с увреждания*, CRPD/C/14/R.1, с. 3.

Предложение за Резолюция на Европейския парламент относно Стратегията на ЕС за равенство между половете, A9-0234/2020, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2020-0234_BG.html#title1

Съвет на Европа, „Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над

жени и домашното насилие („Истанбулска конвенция“) Въпроси и отговори.“, достъпен на:

<https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/about-the-convention>

<https://www.europarl.europa.eu/news/bg/press-room/20210114IPR95617/strateghiyata-na-es-za-ravenstvo-mezhdu-polovete-za-2020-2025-gh-reaktsiia-na-ep>

Council of Europe, *Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*, 11 May 2011, available at: <https://www.refworld.org/docid/4ddb74f2.html> [accessed 23 June 2021]

Council of Europe, *The Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence*, November 2014, ISBN 978-92-871-7990-6, available at: <https://www.refworld.org/docid/548165c94.html> [accessed 23 June 2021];

Council of Europe, Treaty Series No. 197 Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings, Warsaw, 16.V.2005, available at: <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/about-the-convention>, [accessed 23 June 2021]

COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS, Recommendation CM/Rec (2019)1 of the Committee of Ministers to member States on preventing and combating sexism, available at: <https://www.coe.int/en/web/genderequality/standards-and-mechanisms> [accessed 23 June 2021]

COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS, Recommendation CM/Rec(2017)9 of the Committee of Ministers to member States on gender equality in the audiovisual sector available at: <https://www.coe.int/en/web/genderequality/standards-and-mechanisms> [accessed 23 June 2021]

COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS, Recommendation CM/Rec (2012)6 of the Committee of Ministers to member States on the protection and promotion of the rights of women and girls with disabilities, Adopted by the Committee of Ministers on 13 June 2012 at the 1145th meeting of the Ministers’ Deputies, available at: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=-09000016805caaf7 [accessed 23 June 2021]

COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS, Recommendation CM/Rec(2010)10 of the Committee of Ministers to member states on the role of women and men in conflict prevention and resolution and in peace building (Adopted by the Committee of Ministers on 30 June 2010 at the 1089th meeting of the Ministers’ Deputies), available at:

https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805cea74 [accessed 23 June 2021]

COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS, Recommendation CM/Rec(2008)1 of the Committee of Ministers to member States on the inclusion of gender differences in health policy, available at <https://www.coe.int/en/web/genderequality/standards-and-mechanisms> [accessed 23 June 2021]

COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS, Recommendation CM/Rec (2007)17 of the Committee of Ministers to member states on gender equality standards and mechanisms, Adopted by the Committee of Ministers on 21 November 2007 at the 1011th meeting of the Ministers' Deputies), available at: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805d4aa3 [accessed 23 June 2021]

COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS, Recommendation Rec (2002)5 of the Committee of Ministers to member states on the protection of women against violence, Adopted by the Committee of Ministers on 30 April 2002 at the 794th meeting of the Ministers' Deputies, available at <https://www.coe.int/en/web/genderequality/recommendation-rec-2002-5-and-other-tools-of-the-council-of-europe-concerning-violence-against-women> [accessed 24 June 2021]

European Union, Treaty on European Union (Consolidated Version), Treaty of Maastricht, 7 February 1992, Official Journal of the European Communities C 325/5; 24 December 2002, available at: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b39218.html> [accessed 24 June 2021]

European Union, *Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union*, 26 October 2012, OJ L. 326/47-326/390;

26.10.2012, available at: <https://www.refworld.org/docid/52303e8d4.html> [accessed 24 June 2021]

European Union, Charter of Fundamental Rights of the European Union, 26 October 2012, 2012/C 326/02, available at: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3b70.html> [accessed 30 June 2021]

UN General Assembly, Universal Declaration of Human Rights, 10 December 1948, 217 A (III), available at: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3712c.html> [accessed 23 June 2021]

UN General Assembly, *International Covenant on Civil and Political Rights*, 16 December 1966, United Nations, Treaty Series, vol. 999, p. 171, available at: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3aa0.html> [accessed 23 June 2021]

UN General Assembly, *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights*, 16 December 1966, United Nations, Treaty Series, vol. 993, p. 3, available at: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b36c0.html> [accessed 23 June 2021]

UN General Assembly, Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women, 18 December 1979, United Nations, Treaty Series, vol. 1249, p. 13, available at: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3970.html> [accessed 23 June 2021]

UN Committee on the Elimination of Discrimination Against Women (CEDAW), CEDAW General Recommendation No. 19: Violence against women, 1992, available at: <https://www.refworld.org/docid/52d920c54.html> [accessed 23 June 2021]

UN Committee on the Elimination of Discrimination Against Women (CEDAW), CEDAW General Recommendation No. 19: Violence against women, 1992, available at: <https://www.refworld.org/docid/52d920c54.html> [accessed 23 June 2021]